

Spolnost osoba s invaliditetom: Razbijanje tabua i borba za prava

Autor **Draženka Franjić** — 20/11/2024 u **Istaknuto Psihološki pogled Reflektor**

0

izvor: Pixabay.com

Podijeli na Facebooku

Podijeli na X (Twitter)

Pošalji na E-mail

U društvu koje često marginalizira osobe s invaliditetom, jedan od najčešće prešućivanih aspekata njihova života je — spolnost.

Iako su teme ljubavi, intimnosti i seksualnosti prisutne u svakodnevnom životu, kada je riječ o osobama s invaliditetom, ovaj dio njihovog života često se zanemaruje, uz predrasude da osobe s invaliditetom nisu zainteresirane za seksualne odnose ili nisu sposobne za intimnost, što je daleko od stvarnosti.

Naprotiv, mnogi ljudi s invaliditetom imaju jednake potrebe za ljubavlju i seksualnim izražavanjem kao i osobe bez invaliditeta, a njihove potrebe i želje ne razlikuju se značajno od želja i potreba ostatka društva. No, nerazumijevanje društva nije čudno, kada se uzme u obzir da je u mnogim obiteljima osoba s invaliditetom njihova spolnost i seksualnost tabu tema.

Zbog toga, mnoge osobe s invaliditetom odrastaju bez osnovnih informacija o svojoj seksualnosti, a to može dovesti do problema sa samoprihvatanjem, ali i do rizika od seksualnog zlostavljanja.

Jedan od najvećih izazova za osobe s invaliditetom je suočavanje s društvenim stigmama koje dolaze iz uvjerenja da su one “drugačije” ili “nesposobne” za vođenje kvalitetnog intimnog života. Ta uvjerenja stvaraju nevidljive, ali izuzetno snažne barijere, koje je često puno teže prevladati od fizičkih prepreka.

Iskustva osoba s invaliditetom

Istraživanja o spolnosti i seksualnosti osoba s invaliditetom rijetka su, no ona koja su provedena uglavnom su poražavajuća.

Naime, jedno od istraživanja pokazalo je kako osobe s invaliditetom često doživljavaju da ih se odbija kao potencijalne partnere, osobito one s uočljivim tjelesnim oštećenjem, što posljedično utječe i na njihovu sliku o sebi.

“Fizičko stanje me u velikoj mjeri sprječava i u pronalaženju partnera, a normalan, opušten i spontan spolni odnos je ostao samo u sjećanju. To je ono što mi prvo pada na pamet kod pitanja o seksualnosti. Naravno da ovakvo stanje izaziva prilične frustracije jer mi fali bliskosti, povezanosti, topline,” objasnio je jedan ispitanik za potrebe istraživanja.

“Ograničava me u kretanju, dolasku, u nalaženju s curama, ograničen sam i vezan uz tuđu pomoć i to zahtjeva daleko veće napore nego što imaju zdravi ljudi. Nije da baš mogu odgovoriti pozitivno u 11:00 navečer ako kaže cura ‘ajde dođi do mene ili idemo van’,” objasnio je drugi i potpuno pojasnio probleme osoba s invaliditetom koje ovise o tuđoj pomoći i njihovom razumijevanju, čak i u situaciji kada je u pitanju njihov intimni život.

Istraživanja su pokazala da mladi s oštećenjima vida ili sluha češće odabiru partnere s istim oštećenjima, a upoznaju ih tijekom druženja u segregiranim aktivnostima u zajednici.

U nekim državama Europe prepoznata je potreba za intimnim životom osoba s invaliditetom te im je omogućeno da mogu biti korisnici usluge seksualne asistencije.

Prava na ljubav i intimnost

Pravo na ljubav i intimnost jedno je od osnovnih ljudskih prava. Svjetska zdravstvena organizacija (WHO) navodi kako seksualnost igra ključnu ulogu u zdravlju i blagostanju pojedinca, ali mnoge osobe s invaliditetom suočavaju se s društvom koje ignorira njihove potrebe na ovom polju.

Mnoge osobe s invaliditetom žele partnere, djecu, intimnost, ali su suočeni s brojnim barijerama koje ih onemogućavaju da te želje i ostvare.

Partnerstvo je za većinu osoba s invaliditetom teško ostvarivo, i to iz raznih razloga. Jedno od njih su ograničenja u mobilnosti, neadekvatna arhitektonska rješenja i pristupna sredstva koja ih često udaljavaju od mogućnosti za upoznavanje novih ljudi i razvijanje veza.

Bitna razlika je ipak kod onih koji su već bili u braku kada su postali osobe s invaliditetom. Njihova najveća privilegija je podrška obitelji.

Positivni primjeri i inicijative

Ipak, postoje i pozitivni pomaci. Mnoge organizacije danas rade na tome da pruže osobama s invaliditetom priliku za upoznavanje i edukaciju o seksualnosti. I u Hrvatskoj su pokrenuti programi podrške koji uključuju edukaciju i rad s terapeutima kako bi se osobama s invaliditetom omogućilo da izraze svoju seksualnost na siguran i zdrav način. Ove inicijative često uključuju radionice o samopouzdanju, vezama i seksualnom zdravlju, a neki gradovi rade na uklanjanju arhitektonskih barijera koje ograničavaju socijalni život osoba s invaliditetom.

Jedan takav projekt je i inicijativa udruge Društva distrofičara Zagreb koje održava i online edukacije o seksualnosti koje vodi radna terapeutkinja DDZ-a Gabriela Gavranović. Ciklus edukacija u DDZ-u započeli su sa svrhom podizanja razine znanja i svijesti o seksualnosti osoba s mišićnom distrofijom te kako bi i same osvijestile normalnost razgovora o takvim potrebama i sigurnost u tom području. Zaključak njihove prve edukacije bio je da je osobama s različitim vrstama invaliditeta seksualnost dio života kao i osobe bez invaliditeta, a ovo područje života prepoznali su kao značajno za poboljšanje kvalitete života.